

Vicdan nasıl bozulur? İnsan nasıl iyiyi kötüden ayıramayacak hale gelir? Örneklerle açıklar mısınız?

"Hem İslâmiyet sair dinlere kıyas edilmez. Bir Müslüman, İslâmiyetten çıksa ve dinini terk etse, daha hiçbir peygamberi kabul edemez. Belki Cenâb-ı Hakki dahi ikrar edemez ve belki hiçbir mukaddes şeyi tanımaz; belki kendinde kemâlâta medar olacak bir vicdan bulunmaz, tefessüh eder. Onun için, İslâmiyet nazarında harbî kâfirin hakk-ı hayatı var. Hariçte olsa, musalâha etse; dahilde olsa, cizye verse İslâmiyetçe hayatı mahfuzdur."

"Fakat mürtedin hakk-ı hayatı yoktur. Çünkü vicdanı tefessüh eder, hayat-ı içtimaiyeye bir zehir hükmüne geçer..."(1)

Vicdan, insanın bozulmamış fitratını / yaratılışını ifade eder. Kur'an neyi emretmiş veya yasaklamışsa, vicdanda bunun tasdikçisi vardır. Mesela, insan vicdananen Yüce Yaratıcı'ya inanma ve ona sığınma ihtiyacı hisseder. Kur'an da bunu emreder. Ahlsız hallerden azap duyarak, insana onun yanlış olduğunu fitri bir şekilde ihtar ve ikaz eder. Mesela, vicdan haksız kazançtan rahatsızlık duyar ve insana sürekli bir huzursuzluk yaşatır. Meşru ve helal ticaretten de memnun olup ferahlar. Yani **vicdan**, Allah'ın insana hak ve batılı, doğru ve yanlış, iyi ve kötüyü fısıldamasından ibarettir.

İşte vicdan bu cihetle bir **nezzardır**; yani insanın manevi bir denetçisi ve müfettişi gibidir. İnsan kötü ve yanlış bir iş yaptığı zaman vicdan bunu reddeder ve sahibine ciddi bir huzursuzluk azabını yollar, bir cihetle muhalefet şerhini koymuş olur. Yani "*Sen bunu yapıyorsun, hatta nefsin bundan menhus bir lezzette alıyor, ama ben bunu asla kabul etmiyorum.*" diyerek hakkın ilancılığını yapar.

Vicdan, bir anda düzeliş bir anda bozulan bir cihaz değildir, vicdanın bozulması ya da gelişip nuraniyet kazanması hayat tarzımız ile ilgilidir.

Şayet hayatımız iman ve Kur'an çerçevesinde geçiyor ise, bu vicdanı geliştirip daha da güzel bir hâle sokar. Yok hayatımız günah ve gaflet içinde geçiyor ise, bu yaşam biçimi zamanla vicdan da dahil bütün duygu ve cihazlarımızı dumura uğratıp köreltir.

Ömrü haram ve haksızlıklar içinde geçen bir adamın, vicdan terazisi zamanla işlevsizleşip hak ve batılı, doğru ve yanlış, iyi ve kötüyü temyiz ve tefrik edemez

hâle gelir. Bunu düzeltmenin yolu ise, bu batıl yaşam tarzını bırakıp tövbe ve istiğfar ile meşru ve helal dairede yaşamaktır...

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Dpkuzuncu Mektup, Yedinci Kısım.](#)